Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery St Jersey City, N J 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
УНСоюз (201) 451-2200

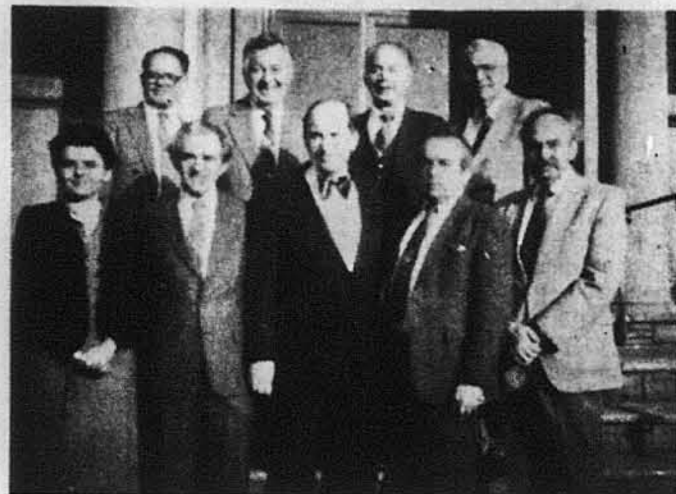
РІК XC. Ч. 91. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 17-го ТРАВНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 17, 1983 No. 91. VOL. XC.

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДУ

Джерзі Сіті, Н.Дж. — Біля 13,000 осіб — згідно з твердженнями поліції, як подає газета „Стар Леджер" з 16-го травня ц.р., — взяло участь у молитовному вшануванні жертв Великого голоду, яке відбулося в неділю, 15-го травня, в Осередку ім. Ап. Андрія Первозванного в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Подробиці про ці цілоденні поминання в 50-ту річницю Голоду в Україні будуть поміщені в наступних числах „Свободи".

ВІДБУЛИСЯ ЧЕРГОВІ НАРАДИ У СПРАВІ ЗЛУКИ УБС ТА УНС

Учасники спільних нарад представників УБСоюзу та УНСоюзу перед будинком Головної Канцелярії УБСоюзу. В першому ряді (зліва) стоять: головний касир УНС Уляна Дячук, голова УБС Іван Олексин, головний предсідник УНС д-р Іван Флис, головний секретар УНС Володимир Сохан і головний секретар УБС д-р Роман Ричок. В другому ряді (зліва): головний організатор УНС Степан Гавриш, фінансовий секретар-касир УБС Едвард Попіль, заступник фінансового секретаря-касира УБС Йосиф Харина та перший заступник голови УБС Ярослав Пронько.

Скрентон, Па. — Скликання надзвичайних Конвенцій осінню 1984 року для вирішення справи злуки цих двох найстарших і найбільших братських установ та обміркування і узгіднення ряду точок, що мали б увійти в умову про злуку, були предметом розмов і рішень на чергових спільних нарадах членів Виконавчого Комітету Українського Братського Союзу та Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу, що відбулися тут в домі Головної Канцелярії УБсоюзу в четвер, 12-го травня ц.р.

В нарадах взяли участь члени Виконавчого Комітету УБСоюзу: голова Іван Олексин, перший заступник голови Ярослав Пронько, головний секретар д-р Роман Ричок, фінансовий секретар-касир Едвард Попіль і заступник фінансового секретаря-касира Йосиф Харина. Від Українського Народного Союзу взяли участь головні екзекутивні урядовці: головний предсідник д-р Іван Флис, головний секретар Володимир Сохан, головний касир Уляна Дячук і головний організатор Степан Гавриш. В цих нарадах також брав участь адвокат УБСоюзу Андрій Гейлстон.

Обговорення та узгіднення всяких справ, зв'язаних з переведенням злуки, відбувалися в дружній атмосфері, щиро та із взаємним довір'ям, що є запорукою успішного проведення в життя намічених плянів. Усі дотеперішні пропозиції відносно злуки двох Союзів будуть представлені на засіданнях Головної Ради УБСоюзу і Головного Уряду УНСоюзу, що відбудуться в червні ц.р., і які винесуть у цих справах правосильні рішення та ухвали про скликання надзвичайних Конвенцій осінню наступного року.

Мґр Р. Дяків переобраний на голову Округи Вілкс-Беррі

Ердвардсвілл, Па. (с.г.). — У неділю, 1 травня ц.р., тут у церковній залі УКЦеркви св. Володимира відбулися Річні збори Округи УНСоюзу Вілкс-Беррі, у вислідi яких переобрано на голову мґра Романа Дякова. Крім нього, до Управи ще були обрані: Ольга Малищак і Василь Валіґун — заступники голови, Василь Стефурин і Михайло Скерпон — секретарі і Катерина Лукач — касир. Контрольну комісію очолив Іван Гринчишин, а членами обрано Євгенію Ваславську і Івана Блищака.

Мгр Роман Дяків

Відкриваючи наради голова Округи мгр Р. Дяків привітав присутніх представників місцевих й позамісцевих відділів, як також і гостей, які прибули, щоб оглянути фільм УНСоюзу „За стерном долі". Відтак приступлено до вибору Президії для переведення зборів і на бажання зібраних союзовців нарадами проводив мгр Р. Дяків, а протоколянтом був В. Стефурин, який і відчитав протокол з останніх нарад.

Приступаючи до звіту про діяльність Округи мгр Р. Дяків в першу чергу повідомив присутніх, що якраз перед двома днями померла заслужена союзова діячка — піонерка-голова 278-го Відділу Марта Турчин, яку вшановано однохвилинною мовчанкою. Відтак голова висловив подяку для секретаря Округи В. Стефурина за його організаційні успіхи як секретаря 169-го Відділу. За його словами В. Стефурин своєю працею кожного року допомагає в тому, що Округа виконує призначену їй квоту. Він також згадав і інших секретарів як О. Маліщак, Євгенію Ваславську, К. Лукач, В. Валіґуна, І. Гринчишина і М. Скерпона.

Звіт голови ще доповнили секретар В. Стефурин, який інформував про це, що в листопаді 1982 року брав участь в Конференції, голів, яка відбулася на Союзівці. Участь брав тому, що голова Округи був перешкоджений. Він також ін-

(Закінчення на стор. 4)

ЗВЕРНЕННЯ
ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ СПІЛЬНОТИ З ПРИВОДУ ТРАВНЕВОЇ АКЦІЇ СКВУ У 1983 РОЦІ

Українці у вільному світі мають почесний і при тому дуже відповідальний обов'язок допомагати поневоленому українському народові в його змаганнях до волі й державної незалежности всіма своїми силами: інформувати вільний світ про боротьбу нашого народу з московським большевицьким окупантом, розкривати й доводити до відома західнього світу московську злочинну політику колоніяльного поневолення, національного гніту, економічного визиску України, русифікації і народовбивства.

Щоб українці на поселеннях могли говорити про те одним могутнім голосом, у 1967 році, після багаторічних спроб, було створено одну найвищу громадську надбудову вільних українців поза Україною, координатора й репрезентанта українців на поселеннях у вільному світі — Світовий Конгрес Вільних Українців — СКВУ.

Як своє основне й найважливіше завдання СКВУ схвалив й записав у своєму статуті, схваленому на Першому конґресі й зобов'язуючому до сьогодні, — „давати всяку можливу допомогу українському народові в його змаганнях за волю й державну незалежність", і СКВУ здійснює це завдання з різним успіхом, але з непослабленою рішучістю за ввесь час свого існування вже на протязі 16-ти років.

У центрі уваги СКВУ за 16 років його існування завжди стояла Україна, країна наших славних прадідів, колись могутня і славна, тепер поневолена, пограбована й збещещена, але завжди воююча за свою державність, невмируща й нескорена Україна. Завдання СКВУ — допомагати українському народові прогнати зі своєї землі зайдів-колонізаторів, експлуататорів і народовбивців — велике, відповідальне й нелегке. Щоб його виконати, треба, щоб вільні українці були зорганізовані, щоб вони знали, хто вони є, хто були їхні батьки й діди; щоб вони не розплилися в неукраїнському довкіллі; щоб вони родилися, зростали, жили та доживали віку в українській родині; щоб вони жили традиціями нашої Церкви й нашого народу завжди й усюди у вільному світі.

Без свідомих своєї ідентичности та організованости українців на поселеннях у різних частинах світу не можливо успішно допомагати українському народові в його боротьбі за волю, й тому СКВУ поставив собі як своє чергове найважливіше завдання „зберігати українську національну ідентичність та плекати й передавати з роду в рід українську мову, культуру і традиції". Обидва завдання нерозривно зв'язані одне з одним і не можна, змагаючи за здійснення одного,

(Закінчення на стор. 4)

Збирають петиції в справі Голоду

Нюарк, Н.Дж. — Організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні приготовила акцію збірки підписів під петиціями до президента Роналда Реґена з проханням зактивізувати крайові і міжнародні органи з метою простудіювати і прослідити справу Великого голоду України в 1932-33 роках. Завданням цих органів буде зреалізувати прийняті принципи прав людини і засудити Совєтський Союз за великий злочин проти людства — спеціяльно скерований проти населення України.

Акцію петицій започатковано 15-го травня, на Українськім Цвинтарі-Пам'ятнику св. Андрія в Савт Бавнд Бруку, Н.Дж., під час вшанування пам'яті жертв і 50-ої річниці Великого голоду в Україні.

Організація просить всіх людей доброї волі прилучитися до акції і підписати петиції до Президента. За петиціями і інформаціями слід писати до: American for Human Rights in Ukraine, 43 Midland Place, Newark, N.J. 07106.

Чикаґо вшанує жертви Голоду

Чикаґо, Ілл. — Заходами Українського Громадського Комітету у 50-річчя вшанування жертв голоду в Україні на терені Чикаґо відбудеться відзначення цієї трагічної події за такою програмою:

* В неділю, 15-го травня, в усіх українських церквах були відправлені панахиди за спокій жертв голодової облоги України. Цього ж дня були переведені під церквами збірки на потреби Комітету для переведення намічених плянів.

* У середу, 18-го травня, о год. 11:30 вранці, заходами Комітету, Іллинойська Палата Репрезентантів у Спрінґфілді відзначить цю річницю спеціяльною програмою з участю української делеґації з Чикаґо. Молитву проведе чикаґський єпископ Владика Іннокентій, а з промовою виступить проф. Степан Горак. Відповідну резолюцію внесе член Іллинойської леґіслятури Мирон Куляс. У цих відзначеннях візьмуть учать учні цілоденної школи св. Миколая під проводом своїх виховників, які виступлять з відповідно приготованою програмою, а теж учні українознавчих шкіл „Рідної Школи" та св. Володимира. На цю врочистість у Спрінґфілд виїде теж значна кількість сеньйорів та інших громадян.

* В неділю, 5-го червня, о год. 4-ій по полудні, в залі школи Шопена, при вул. Райс і Кемпбелл, відбудеться жалобна маніфестація.

Заплянували прощу на 12-го червня

Стемфорд, Конн. — Як це вже стало традицією від часу відкриття українського католицького кладовища Святого Духа в Гемптонбурґу, Н.Й., там відбуваються поминки покійних в празник Зіслання Святого Духа.

Цього року ті поминки, як повідомляють з канцелярії Владики Василя Лостена заплановані на неділю, 12-го червня. О год. 2-ій по полудні, біля хреста-пам'ятника, Владика Василь в асисті священиків відправить Парастас, а відтак присутні священики будуть служити окремі панахиди на гробах.

Цей звичай поминок покійних в празник Зіслання Святого Духа увів св. п. Йосиф Шмондюк, митрополит Української Католицькоії Церкви в ЗСА, коли було відкрито окремий український католицький цвинтар в Гемптонбурґу, а учасниками тих поминок були звичайно також інші українські католицькі владики, як Митрополит Стефан, Владика Іннокентій і сл.п. Владика Ярослав.

СОЛЖЕНІЦИН ГОСТРО ЗАСУДЖУЄ ПАЦИФІСТІВ

Лондон, Англія. — Алєксандр Солженіцин, виступаючи публічно в цій британській столиці, гостро засудив т. зв. „рух за мир" в Західній Европі, називаючи його „сліпим і анархічним".

Приймаючи „релігійну нагороду Темплетона", цей відомий російський письменник сказав: „Західня молодь не має жадної уяви, що комунізм собою представляє. Вони вірять, що краще бути червоним, як мертвим. Ми знаємо, що західні уряди не хочуть змагати до здобуття довір'я населення СССР". Солженіцин закликав середники масової комунікації відіграти більш позитивну ролю у відношенні до СССР, тобто інформувати про правдивий стан під системою комунізму.

„В СССР кожний чоловік, жінка і дитина не можуть знести Леніна, але західні радіостанції в різних мовах СССР не сміють нічого злого сказати про нього". Цитуюча слова Леніна про комунізацію цілого світу, Солженіцин сказав, „що ви, на Заході, живете під присудом смерти вже 65 років, але цього не знаєте".

Солженіцин і його дружина Наталія, також закликали пресу до оборони Серґея Ходоровіча, який працював для Російського соціяльного фонду, що його встановив Солженіцин в 1974 році для допомоги родинам ув'язнених дисидентів в СССР.

ЕМІҐРАНТ З РУМУНІЇ РОЗПОВІДАЄ ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Вашінґтон. — Кореспондент газети „Вашінґтон Таймс" Стівен Ґолдстін провів інтерв'ю з румунським дисидентом 29-літнім Йоаном Теодосію, колишнім головою румунського християнського комітету прав людини.

Теодосію був одним із кращих джерел інформації для Гельсінкської комісії, яка повідомляла про переслідування християн та про інші порушення прав людини в Румунії. В грудні 1981 року Теодосію був арештований і обвинувачений у зраді батьківщини, шпигунстві і співпраці з ЦРУ. Завдяки клопотанням Заходу, він був звільнений якраз перед судом, який мав розпочатися в бересні 1982 року. Рік пізніше Теодосію дозволили еміґрувати з дружиною і 9-місячною дитиною після того, як він заплатив 7,400 долярів спеціяльного еміграційного податку. Гроші на заплачення податку Теодосію отримав від християнської організації Іст Воч Інтернешенел в Ервінна, Пенсильванія.

У своїх відповідях кореспондентові Теодосію говорить, що комуністичний режим Чаушеску в Румунії переслідує Церкву і її вірних систематично і постійно, застосовуючи різні методи нищення Церкви і віри. Комуністична газета „Скинтейя" постійно веде атеїстичну пропаґанду і всякі наклепи на Церкву і її вірних. Будь-який опір або свідома боротьба за права християнської віри жорстоко переслідуються і пригнічуються, хоч у конституції записано право на свободу релігійного життя. Християнський комітет людських прав та інші групи боротьби за права віри і людини були розгромлені, а їх організатори і учасники арештовані та ув'язнені або вислані за межі країни.

Теодосію заявив, що не зважаючи на десятиліття впоювання комуністичної ідеології, яка є наскрізь брехливою, бо за пропагандивними гаслами, іде злиденна дійсність, християнська Церква в Румунії відроджується, бо народ втомлений настирливими нісенітницями комунізму. Народ бажає іншого джерела правди і любови, — сказав Теодосію.

У світі

З МОСКВИ ПОВІДОМИЛИ, що дослідник, який давав незареєстровані лекції старогебрейської мови, був заарештований совєтською міліцією в Одесі, куди він виїхав на вакаційний відпочинок. Жидівські джерела з Москви також говорять, що під час арешту забрали в арештованого Міхаїла Холмянского підручники старогебрейської мови. Не відомо, чи Холмянского арештували за лекції чи за те, що він не зголосив на міліцію того, що він мешкає тимчасово у свого товариша. Совєтські закони вимагають зголошення місця проживання після перебування на новому місці, більше як три дні.

ПОЛІЦІЯ СТОЛИЦІ Сантіяґо, Чіле, повідомила в четвер, 12-го травня, що під час цілоденного „національного протесту" в середу, були вбиті щонайменше дві особи, а понад 200 осіб були арештовані. Поліція говорить, що 200 осіб арештовано за демонстрацію на вулиці, коли демонстранти робили галас автомобільними сиґналами або бубнили металевим посудом. Цей день протесту був першим явним масовим проявом незадоволення урядом генерала Авґусто Піночета, який прийшов до влади в 1974 році в наслідок військового перевороту і скинення марксистського режиму президента Сальвадора Альєнде. Згідно з сучасною конституцією Чіле Піночет може бути при владі щонайменше до 1989 року.

ДРУЗІ НАЙВИДАТНІШОГО польського кінорежисера Анджея Вайди, якого військовий режим звільнив із становища директора кіностудії, висловили протест міністрові культури Польщі Казімєжові Зиґульскому. Відкритий лист протєсту підписали 19 найближчих співробітників Вайди. Копії листа вони передали також у четвер, 12-го травня, західнім кореспондентам.

АВСТРІЙСЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА партія і партія свободи повідомили, що вони утворюють коаліцію в новому уряді Австрії після того, як в останніх виборах соціялістична партія Бруно Крайского втратила більшість у парляменті. Б. Крайскі визнав поразку у виборах і відмовився бути канцлером нового уряду, хоч соціялістична партія залишилася найбільшою партійною групою в парляменті. Суперечки викликала особа лідера парляментської групи партії свободи Фрідріха Петера, який під час Другої світової війни служив у військах СС.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ повідомили з Москви, що совєтський борець за мир Серґей Батоврін, якого тримали в психіятричній клініці понад місяць минулого року, отримав виїзну візу і може тепер еміґрувати на Захід. Батоврін, якому 26 років, був одним із основників неофіційної групи борців за мир, створеної в червні минулого року, метою якої було розвивати взаємне довір'я між Совєтським Союзом і ЗСА. Друзі Батовріна сказали, що совєтські власті запропонували йому візу до Ізраїля, і він повинен був вибрати її до 15-го травня.

ОФОРМЛЕНО КІНЦЕВИЙ ТЕКСТ УГОДИ

Єрусалим, Ізраїль. — Речник міністерства закордонних справ Ізраїля заявив у неділю, 15-го травня, що ізраїльська і ливанська делеґації на переговорах про виведення військ закінчили в неділю працю над редаґуванням тексту договору про їхню безпеку.

Ця угода кладе основи для виведення ізраїльських військ з Ливану при умові, що Сирія і Палестинська Визвольна Оргаінзація також виведуть свої війська з тієї країни. Ізраїль також вимагає повернення всіх ізраїльських полонених і точних даних про пропавших у воєнних діях своїх вояків. Делеґації на переговорах ще раз зустрілися в ізраїльському курортному містечку Нетанія, щоб остаточно переглянути арабський і французький тексти угоди. Існує також гебрейський текст, але у випадку спору офіційними і зобов'язуючими служать англійський та арабський тексти.

Ізраїльське радіо повідомило, що угода може бути підписана у вівторок як у Хальде, Ливан, так і Кірiят Шемона, Ізраїль, керівниками делеґацій Давидом Кімхе з Ізраїльської сторони і Антуаном Фатталем з Ливанської.

Сирія осудила угоду тому, що вона дозволяє Ізраїлеві брати участь у патрюлюванні в південному Ливані за просочуванням палестинських партизанів після того, як вони покинуть Ливан.

Американські офіційні особи висловили надію, що вплив Савдійської Арабії та інших прозахідних арабських країн на Сирію переконає її вивести також свої війська. Ливан вже підготувався до переговорів з Сирією.

Офіційні особи Ізраїля менше оптимістичні, вони посилено радяться про те, як поступати у випадку, коли Сирія відмовиться покинути Ливан.

В Америці

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН добився ще одної перемоги в Палаті Репрезентантів, а зглядно в Комісії асиґнування фондів, яка погодилася на призначення суми 625 мільйонів долярів на студії і уліпшення системи великих міжконтинентальних ракет типу МХ. Завдяки гнучкості Президента і його запевненням, що Адміністрація буде намагатися злібералізувати свій підхід у переговорах із Совєтським Союзом в Женеві про обмеження міжконтинентальної нуклеарної зброї, в Палаті Репрезентантів злагіднилось відношення до Білого Дому і програми дозброєння Америки взагалі.

У СВОЄМУ ВИСТУПІ, подібному до виступів у передвиборчій кампанії, президент Роналд Реґен закликав республіканців об'єднатись довкола свого Уряду і рятувати З'єднані Стейти Америки перед занепадом — економічним і політичним. На думку Президента демократи залишили по собі жалюгідний стан в економіці і дуже занедбали справу оборони. Наприклад, деякі воєнні кораблі взагалі не були до вжитку, але Пентагон за президентури Джіммі Картера, тримав їх на списку бойових одиниць. Президент заявив республіканцям, що „коли горить хата", то її повинні рятувати всі, без огляду на їхні погляди на цю чи іншу справу. Реґен передбачає, що республіканська Адміністрація зробила максимум зусиль, щоб привернути престиж ЗСА і тому він вважає, що американські виборці відповідно оцінять ці зусилля республіканців, які, на його думку, вийдуть переможно у президентських виборах в 1984 році.

ГУБЕРНАТОР НЮЙОРКСЬКОГО стейту Маріо Квомо сильно критикував президента Роналда Реґена за його поставу до Ізраїля у критичній воєнній ситуації. Квомо натякав, що у жилах теперішніх відповідальних політиків „тече нафта, замість крови", нагадуючи, що вони, мовляв, більше турбуються бизнесом і доставою арабської нафти до ЗСА, як долею Ізраїля. Раніше було навпаки, — заявляв губенатор, — Р. Реґен критикував Джиммі Картера за його легковажну поставу до молодої ізраїльської держави і обіцяв поправити ситуацію, якщо він прийде до влади. Сьогодні на практиці не видно цієї поправи. Свої політичні завваги М. Квомо надрукував і роздав учасникам 77-ої річної конференції Американсько-Жидівського Комітету, який відбував свої наради в Ню Йорку. Між іншим в демократичних колах почали говорити про М.Квомо, як одного з „найкращих" кандидатів на президента у виборах в 1984 році, бо, мовляв, тільки він один має вигляди виграти вибори проти Р. Реґена.

МІНІСТРИ ЗАКОРДОННИХ справ чотирьох латиноамериканських держав — Мехіко, Панами, Венесуелі і Колюмбії — відбувають засекречені наради на порядку яких стоять також справи громадянської війни в Ель Сальвадорі, скарга Нікараґуа і Коста Ріки про порушення кордонів та інші важливі проблеми. Коста Ріка скаржиться, що військові частини Нікараґуа систематично порушують кордон, ніби то у погоні за повстанцями, які, не погоджуючись з політичною диктаторською системою сандіністів, ведуть збройну боротьбу проти власного уряду. Нікараґуа натомість твердить, що повстанці приходять з Коста Ріки і там вони вишколюються американськими інструкторами.

МАЮЧИ НА РУКАХ писемне запевнення президента Роналда Реґена про те, що його Адміністрація злібералізує свій підхід у переговорах із Совєтським Союзом про обмеження міжконтинентальної нуклеарної зброї, підкомісія Палати Репрезентантів для справ роззброєння і контролі над озброєнням злагіднила свою опозицію до американських міжконтинентальних ракет типу МХ і тепер є вигляди на схвалення 560 мільйонів долярів, яких домагався Уряд для дальших студій цієї програми. Існує ще дуже гостра опозиція до цієї справи в Сенаті, — заявив заступник пресового секретаря Білого Дому Леррі Спікс.

СЕСТРА-ЗАКОННИЦЯ Аґнес Мері Мансур, яка без дозволу Церкви прийняла цивільний пост директора стейтової соціяльної допомоги в Мишиґені, з якої користали також підлітки з бідних родин для покриття абортів, зрезиґнувала зі свого монашого чину, маючи вибір: залишитися далі в монашім чині, або покинути стейтову службу. Вона обрала першу можливість і повідомила про це місцевого дітройтського архиєпископа Едмунда Шока. „Я не є більше законницею, — заявила А. М. Мансур, — але в моєму серці я далі залишаюся вірною Христові і Його заповідям".

Починаючи від понеділка, 16-го травня ц.р., нюйоркські телефонічні лінії в Головній Канцелярії УНСоюзу і В-ві „Свобода" вилучено. — Ред.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Провокаційні напади

Польський кардинал Юзеф Ґлемп публічно обвинуватив польську поліцію у киданні ґранат до костьолів у погоні за демонстрантами. Виступивши з проповіддю в дні св. Станислава в Кракові, католицький примас Польщі також заявив, що святилища не повинні бути вживані як один із засобів для політичної дії.

День перед виступом кардинала Ґлемпа, генерал Ярузельський, мілітарний диктатор комуністичної Польщі, офіційно заявив, що між урядом і Церквою існують „серйозні проблеми".

Кардинал Ґлемп у своїй проповіді сказав, що „ми не хочемо політичних демонстрацій в церквах, як також ми не хочемо, щоб сльозоточиві газові бомби були кидані в святилища". Як подає американська преса кардинал Ґлемп мав на думці випадок, який мав місце кілька днів перед тим у Варшаві, де група з 15-20-ти чоловік напала на шістьох церковних діячів, які втекли до церкви, і де за ними саме кинули сльозоточиві газові бомби. Із достовірних джерел подають, що ця група чоловіків — ніхто інший, а тайні аґенти, які провокують церковних діячів і творять публічні скандали, щоб мати претекст до поліційного переслідування.

Як відомо, кардинал Ґлемп веде дуже обережну політику відносно уряду, і хоч він часто закликає уряд дати дозвіл на відновлення „Солідарности", він не хоче прямого зудару між урядом і народом. Його обережну політику відносно уряду часто інтерпретують як „угодову", хоч на ділі так воно не є. Кардинал Ґлемп є вповні свідомий сили Католицької Церкви в Польщі і думає, що комуністичний уряд мусить з тією силою числитися.

Хоч уряд генерала Ярузельського зніс виїмковий стан в Польщі 31-го грудня 1982 року і випустив Леха Валенсу з 11-місячного ув'язнення, але положення не поправилося. Валенсу часто притримує поліція та слідить за кожним його кроком, тим більше, що згаданий провідник польського робітничого руху і в дальшому втримує зв'язок з іншими провідниками „Солідарности", за якими пошукує поліція.

У Ґданську Валенса заявив закордонним журналістам, що він приготовляє петицію до уряду в справі відновлення „Солідарности". Немає найменшого сумніву, що уряд є занепокоєний дальшою діяльністю „Солідарности", сила і популярність якої виявилася під час першотравневого свята в 20-ти більших містах Польщі, коли тисячні маси протестували проти уряду і домагалися відновлення „Солідарности".

Коли додати до того всього ще й останні сварки внутрі правлячої верхівки і відкриту атаку Москви на ліберальне крило комуністичної партії, то прогнози на майбутнє в Польщі наскрізь погані.

Михайло Кучер

ТРИВОЖНІ СИМПТОМИ

Напевне цілому світові відома Джін Кірпатрик, професор високих шкіл, велика американська патріотка і амбасадор ЗСА до Об'єднаних Націй. Ця відважна жінка боронить закордонну політику президента Реґена як в середині країни, так і за своїх подорожей за кордоном. Покищо за свою віддану працю для Америки має серію поважних клопотів і неприємностей.

Її запросило кілька американських коледжів, але ті запрошення призвели до поважних неприємностей для Дж. Кіркпатрик та до дуже обережної реакції великої американської преси в її обороні.

У коледжах, де її запрошено, Дж. Кіркпатрик виступити не змогла, а в Каліфорнійському коледжі її просто закричали і не дали говорити.

У зв'язку з опозицією студентів і викладачів Дж. Кірпатрик не змогла прийняти відзначення і нагороди двох коледжів. І її лаконічна, але гірка заувага була, що: „університети і коледжі є власне такими, якими є їхні професори і студенти". В Барнард проти відзначення Дж. Кірпатрик голосували викладачі у відношенні 48-18.

Нема сумніву, що ворожість студентів коледжів та їхніх професорів до Дж. Кірпатрик лежить в політиці президента Реґена до Центральної Америки. На їхню думку політика, яку провадить президент Реґен і амбасадор ЗСА в ОН, настільки неморальна, що про неї говорити в коледжах неможливо.

У демократичних умовах опозиція до політики свого уряду — справа зрозуміла. Незрозумілим є небажання вислухати протилежну думку. Одночасно коледжі гостро реаґували проти того, що уряд заборонив виступити в університеті північної Каролайни комуністичному промовцеві. Робиться нечесне порівняння політики президента Реґена в Центральній Америці з війною у В'єтнамі. Це навіть не політика, але гасло: „Не допустимо до другого В'єтнаму в Сальвадорі". Хіба кожному студентові має бути відомо, що Президент ЗСА без згоди Конґресу не може проголосити війну.

Тих, хто б'ється в Центральній Америці за перемогу марксизму вже названо „добрими хлопцями" та „оборонцями свободи". Пам'ятаємо гасла на демонстраціях: „Не будемо помирати за бочку нафти" — це студенти. Але оту „бочку нафти" безперебійно хочуть для свого авта. Тепер буде воювати наймана армія добровільців. Як буде воювати — невідомо.

Залишається глянути за лаштунки. Вплив американських лібералів усе більшає. Становище в Центральній Америці все гіршає. Можливо Нікараґуа вже обернулася у другу комуністичну базу після Куби. Роля Москви в країнах Центральної Америки все виразніша.

Після Другої світової війни ЗСА схаменулися і почали оборону решти вільного світу. В Европі — це був Північно Атлантійський Оборонний Союз — НАТО з 300-тисячною американською армією у Західній Европі. З другого боку оборонна лінія опинилася за Тихим океаном з допоміжними базами спротиву в Японії, Південній Кореї, на Окінаві, Тайвані, Філіппінах і в Австралії. В'єтнам втрачено в користь комунізму. Комуністична база на Кубі значно послабила оборонну лінію ЗСА.

Партизанська війна у Сальвадорі, згідно з бажанням американських лібералів, повинна закінчитися перемогою комуністів. Тоді за „правилом доміно" завалиться Гондурас, Ґватемаля, Коста Ріко і т. д. Очевидно це не станеться завтра. До того потрібні будуть десятиліття. Панамський канал — важлива артерія ЗСА. Сама Панама не зможе оборонитися перед комунізмом.

Мехіко завжди є потенційним центром революції.

А сенатор Дадд вимагає, щоб президент Реґен виявив свої наміри щодо Центральної Америки, бо вони — наміри — „виразно порушують закони". Якого „закону" потребує оборона країни перед ворогом?

Історичні паралелі очевидно мають значення і вони потрібні. Російська поступова у тодішньому того слова розумінні інтеліґенція, заворожена красномовством соціялізму з його байкою про рай на землі з маніякальною послідовністю руйнувала царську імперію без пляну що станеться після її упадку. А терористичні групи полювали на царів і їх вбивали.

Ленін погорджував і навіть ненавидів російську ліберальну інтеліґенцію, але вона потрібна була йому як сила, що поборювала царський режим. Що з нею станеться пізніше взагалі не думав. А Ленін свідомо і вміло використав демократію після лютневої революції в Росії.

У сучасному демократичному світі народи духовно декласовані і потонули в плиткій масовій культурі. Досить легке життя без жорстокої боротьби за прожиток поєдналося з деструкцією юдейсько-християнської моралі та етики. Обов'язків мало, прав багато і їх вимагають все більше. Демократичними народами легко маніпулювати, обіцюючи їм все більше і більше. Перемагає наголос на пересічність.

У Росії 1860-1900 років крім фанатичних екстремістів — професійних революціонерів — у революцію йшли пересичені сноби у шуканні гострих переживань. І тут історія повтор-

(Продовження на ст. 4)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Індивідуальна мистецька виставка Аки Перейми

У неділю, 1-го травня ц. р., у ґалерії Об'єднання Мистців Українців Америки (ОМУА) і при співучасті 82-го Відділу Союзу Українок Америки в Ню Йорку відбулось відкриття вийняткової мистецької виставки Аки Перейми, яка триватиме до п'ятниці, 13-го травня ц. р. До речі, це її уже друга індивідуальна виставка в Ню Йорку. Дотепер Ака Перейма мала понад 16 індивідуальних виставок у різних місцях ЗСА й Канади. Крім цього вона брала участь у багатьох американських групових виставках. Все це тільки підкреслює її велику посвяту мистецькій музі, не тільки як любительці, а як безпосередньому творцеві. Без сумніву її велике бажання творити є тісно пов'язане з її непересічним талантом.

Мені не приходиться тут читачам „Свободи" представляти Аку Перейму, як вдумливого й талановитого мистця, бо на сторінках „Свободи", за 26-те квітня 1983 року був надрукований довший інформативний репортаж про неї. У цій статті були подані її мистецькі студії, загальні біографічні дані та її мистецькі досягнення. Тому зупинюсь тільки над виставленими творами на виставці.

Слід вважати, що те, що Ака Перейма говорить і що було надруковано у статті в „Свободі" перед її виставкою, а саме, що в неї є безперебійне бажання завжди і все шукати у своєму творчому дерзанні за чимсь новим, відмінним і неповторним, — це не тільки самі слова, але дійсність. Її індивідуальна виставка в Ню Йорку була фактичним підтвердженням сказаного. Для неї не важливо у якому художньому жанрі і стилі вона творить, але основним і домінуючим чинником є — творити у повному розумінні цього слова. Це і є визначальним феноменом у її художній творчості, що виразно помічалось на виставлених творах.

Ака Перейма на виставці мала картини, скульптури і кераміку. Тематично картини в основному були обмежені до форм писанок і писанки, глибоко алегоричних і символічних абстрак*тів*, між якими були акварелі, олії, коляжі й олівці. Було виставлено 101 працю. Виставка вражала глядача своєю оригінальною і відмінною тематикою і була іншою. З презентованих художніх творів виразно помічалося, що Ака сильно розвинула власну композицію сперту на глибокому відчутті українського фольклору. Це зокрема можна було завважити не тільки на писанках, але також на деяких скульптурах. У художній творчості Аки також виразно запримічується нахил до абстрактности, яку вона своїм оригінальним осмисленням заховує і робить твір не тільки приступний, але й зрозумілий для глядача. Глядач відчуває, що мистець бажає сказати. Ці моменти зокрема позначились на металевих, не-геометричних, скульптурах. До речі належить відмітити, що всі скульптури Аки Перейми є з металю. Усі її скульптури є вишуканими, оригінальними, глибоко осмислені та майстерно виконані. Можна сказати, що Ака Перейма є одною з кращих українських скульпторів цього типу скульптури. Вона своїми помислами, винахідливістю, оригінальністю, неповторністю, художнім осмисленням та виконанням полонить глядача. Для своєї не-геометрично-кубічної скульптури Ака вживає різні сільсько-господарські знаряддя і предмети, як граблі, вили, рискаль, лопата, коса, серп, ланцюг, сокира, пила, сапа, долото, ніж й інше. Названі предмети є тільки поодинокими елементами у творчості Аки, з яких вона компонує і творить свої скульптури. З її композицій були скульптури — птахи: лелека, чи інакше бузьок, півень, струсь, журавель, сорока й інші. Крім цього були скульптури геометричні абстракти. У своїх скульптурах Ака показала не тільки свою мистецьку візію, але також знання статики і професійне вміння зварювання, себто сполучування металів. Скульптури Аки є унікальними і неповторними.

Поруч скульптур на виставці були домінуючими картини писанок. Ака Перейма прямо кохається у формі писанки. Це форма з якого випливає життя. На виставці писанки були репрезентовані низкою картин. Були картини, на яких представлено поодинокі писанки, виконані майстерно кольоровими олівцями. Писанка є намальована в кольорах на темно-сірому тлі; всі вони мають свою окрему назву, і мають імпонуючий вигляд. Її кольори вражають, вони гармонізовані і приємні. Також були картини зі збірними писанками, покладені у геометричній площині, це вже інший стиль і Ака Перейма бажає вказати на зовнішні інші мистецькі елементи, а форма писанки є тільки, як засіб її художнього вислову. Ці картини може менше промовляють до глядача.

З картин слід згадати композиційний твір „Народна пісня", що складалась з чотирьох окремих картин. У цьому творі є відбита глибока символіка; кожна деталь на образі має своє призначення — символіку. В Аки творчості немає нічого припадкового, зайвого і непродуманого. Це стосується не тільки її виразного рисунку і ліній, але й кольорів. Так само у картинах „ранок", „вечір" і „ніч" представлена символіка Івана Купала. Цього самого типу

(Закінчення на стор. 4)

Ф. Лукіянович

ТРАГЕДІЯ „ТИТАНІКА"

Із рамени історичного товариства „Титаніка", 14-го квітня ц. р. в одній із кращих бенкетових заль у Ню Йорку зібралось біля 400 осіб, щоб відзначити 71-шу річницю затоплення „невтонного" корабля „Титаніка". Від 1920 року, за виїмком років Другої світової війни, кожного року сходяться ті, яким пощастило врятуватись, щоб вшанувати пам'ять тих осіб, які загинули в тій трагедії. Кожного року число присутніх меншає, бо зуб часу своє робить...

На питання чому „Титанік" потонув фаталісти твердять, що таке було вже його призначення, богомільці кажуть, що Провидіння покарало людину за пиху та виклик природі, а ще інші, — прямо зібравши факти і дані, подали до відома обставини в яких ця подія відбулася.

Конкуренція водного транспорту

В останньому десятилітті минулого, як і в першій декаді нашого століття, відбувся наплив великого числа еміґрантів до Нової Землі, зокрема до ЗСА і Канади. За вийнятком невеликої кількости німецьких кораблів та кораблів інших націй, майже увесь трансокеанічний транспорт переводили кораблі англійської компанії Куннард Лайн.

Для конкуренції та зиску, маловідома англійська фірма „Блу Стар" рішила використати цю коньюнктуру. Два власники фірми заплянували амбітну і динамічну програму, рішивши побудувати два велетні-близнюки, того самого тоннажу, структури і поємности.

Так 1908 року в пристані Белфесту вставлено поруч два 15-поверхові доки, в яких почалась будова двох невтонних лінійників: це були 45,000 ЕРТ (брутто реґістер тонн) люксусового „Титаніка" і такого ж самого тонажу, біднішого брата — „Олімпіку" — із скромним вивінуванням для масового транспорту.

Назва „невтонні" походить від того, що обидва кораблі заосмотрено 160-ма повітряно-щільними комірками, вбудованими у їхній кадовб. „Титанік" міг вмістити 3,500 осіб, в тому 1,200 залоги і обслуги та 2,300 подорожуючих, тоді як „Олімпік" на 1,000 залоги вміщав 3,300 пасажирів, отже разом 4,500 осіб.

Реклама — „Гу із Гу?"

Про будову обох кораблів, зокрема „Титаніка", преса західнього світу широко звітувала. Фотознімки ілюстрували метушню будови та клопотання цієї фірми над тим, щоб вкласти найкращу якість праці, матеріял та устаткування, аби вони були гідні назви „Титанік".

Рік перед назначенням дати відчалу, оголошено набір обслуги, включно із оркестрою. Проголосивши дату відчалу 12-го квітня 1912 року, фірма відкрила листу зголошень. Вони напливали звідусіль і були проголошені в пресі. До певної міри, це був реєстр „Гу із Гу". З Европи переважала аристократія — „блакитна кров" — тоді як із ЗСА, доробкевичі-мільйонери, в числі поверх тисячу зголошень.

Перша та остання подорож

У січні 1912 року „Титанік" відплив у свою пробну подорож, а тоді повернувся до Белфесту для направи кількох несуттєвих хиб, бо машини і мотори діяли справно як годинники. З Белфесту „Титанік" причалив до порту Савтгемптону, де відбулось навантаження.

Дня 12-го квітня, під рев сирен, звуки оркестр із берега та борту, півсотні човнів, як п'явки що приссались до велетня, запрацювали та зрушили „Титаніка" із причалу, на глибші води. Почулась команда владного капітана Смита із капітанського містка: „Запустити мотори"! і невтонний „Титанік" відплив у свою першу, та заразом останню подорож.

Пересторога „Каліфорнії"

Звичайно, в квітні із Північного полюса відриваються криги льодовиків, що спливають повільно на південь, а зчасом, розтоплюються. Перед „Титаніком", у тому самому напрямі океан перепливав пасажирський корабель ЗСА — „Каліфорнія" і його капітан перестеріг про велику кількість криг, подав про повільну плавбу та про те, що його корабель застряг між трьома кригами.

Усі ці звідомлення надходили до капітана Смита, який був випробуваним моряком. Але... надаремно, його манило відзначення... його манила синя стрічка. Це відзначення дається кораблеві, якщо він перепливе Атлантик у найкоротшому часі. Ясно, що ця почесть не припадає самому тільки кораблеві, але й капітанові.

І тому, коли раптом, з обсерваційного посту старшина передав, що на деякій від них віддалі знаходиться перед ними крига, всупереч всьому прозвучала команда капітана Смита: „Без зміни напряму і швидкости (тоді 25 вузлів)! " Це було ввечері, 14-го квітня; пасажири корабля, нічого не прочуваючи, забавлялися, оркестра грала...

Нагло настав зудар. Дея-

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Барагура

ОКСАНА ЛЯТУРИНСЬКА — ДІЙСНІСТЬ ТА ІЛЮЗІЯ

(Доповідь на відзначенні 82-им Відділом СУА 80-ліття народин поетеси)

I.

Староримська пословиця каже: „Мають книжки свою долю". Але свою долю мають також творці книг — автори. Буває, що доля книг і доля письменників сплітається в одне нерозривне ціле. Часто ця доля буває незавидна, щербата, а то й трагічна.

Яскравий, можна б сказати клясичний образ такої приречености долі автора і його творів бачимо на прикладі Оксани Лятуринської, —Роксани Вишневецької. Це псевдо прийняла поетеса від містечка Вишнівця коло Крем'янця на Волині. Тут стояв хутір родини Михайла Лятуринського. Тут народилася Оксана 1-го лютого 1902 року. Цей хутір, як його називала Оксана „Материнщина" або „Ліс" став сценарієм автобіографічних розповідок — образків із дитячих років Оксани „Злотки", „Ляльки". Тут у взаєминах із довколишніми селянами в неї защепилися і глибоко вросли в її психіку і свідомість первні українства, які остаточно скристалізувалися й оформилися світоглядово й ідеологічно та набрали мистецького вислову в чеській Празі завдяки зв'язкам із світлими представниками української празької богеми. В якій мірі на формування особовости Оксани, як української людини, мав рідний дім — не знаємо, хоч за свідченням, вдома розмовляли російською мовою з домішкою українських слів, як можна виміркувати з архівних листів батька до доньки, в яких він називає її інколи Ксенечкою чи Зіночкою.

Щербатість і трагізм долі — особистої й письменицької О. Лятуринської та її творів зумовлені кількома обставинами: її нещасливим дитинством, хоч сама поетеса називає його „дуже щасливим" і невиясненим як слід конфліктом із тираном-батьком, егоїстом і матеріялістом. Цей конфлікт нестертим тавром, незагоєною близною затяжив на Оксані всеньке її життя і відбився некорисно на її творчості, набравши характеру патологічно-психологічної травми. Інша обставина трагізму Оксани, це передчасна смерть улюбленої мами, смерть спричинена частинно самолюбно-деспотичною й розтратною вдачею чоловіка, Михайла Лятуринського, який довів господарство до матеріяльної руїни. Далі, вимушене на Оксані батьком одружіння ще майже дитиною з нелюбом, яке закінчилося її втечею незабаром після вінчання. Воно стало причиною її глухоти через нещасливий випадок у мандрівці снігами під час лютої волинської зими. Ця глухота була однією з причин ізольованости Оксани від зовнішнього світу, замкнености в собі й у самотності, що породжувала тугу, викликала депресію, безнадію й довела врешті до втрати реального ґрунту під ногами, й до проживання у вигаданому, ілюзоричному світі, зокрема в періоді начебто щасливого дитинства, до якого вона постійно поверталась у своїх писаннях і в якому поринала аж до здитиніння.

Перебування в Празі, до якої Оксана дісталася невідомо як, припустимо через „зелену границю", студії пластичного мистецтва й рисунку в мистецько-промисловій школі, що мала славу однієї з кращих того типу шкіл в Европі, культурна атмосфера „золотої Праги", знайомство з передовими поетами т. зв. „празької школи", власна інтенсивна поетична творчість, втиснули на якийсь час травму трагічних переживань дитинства під поріг свідомости, щоб під впливом пізніших ударів долі вона вирипула й тероризувала поетесу ще сильніше й жорстокіше. Все таки празький період в оточенні й у дружбі з такими майстрами писаного слова, як Євген Маланюк, Юрій Дараган, Олекса Стефанович (земляк Оксани), зокрема ідейно й духово близький Юрій Липа та мистецько-поетично споріднений їй Ольжич виніс Оксану на вершки поетичної творчости, як висловився про неї Є. Маланюк: „Постать О. Лятуринської уявляється однією з найяскравіших „жон руських". Якщо б княгиня Ольга чи Ярославна написала поезії, вони мусіли б так творити як Лятуринська". Деякі сучасні критики ставлять її після Лесі Українки поруч Наталі Лівицької-Холодної й Олени Теліги.

Проте історично-політичні катаклізми, програ України як держави, дантейсько жахливі переживання нашого народу в переддень і під час Другої світової війни, втрата друзів празького ґрона — Ольжича, Теліги, Липи, розлука з іншими — Чирський, Стефанович, Маланюк, втрата батьківщини України й вужчої батьківщини улюбленої Волині, врешті прибраної вітчизни Чехії, розчарування до української еміґрації у таборах переміщених осіб і на поселеннях, неспроможність пристосуватися до життя в ЗСА, кинули Оксану в обійми відчаю, резиґнації й повної безнадії, що й довело до висхнення джерел поезії й вичерпання творчої наснаги.

Ізольованість Оксани була до тієї міри, що за свідченням її приятеля мистця-маляра Михайла Михалевича навіть найближчі друзі не знали, в яких побутових злиднях проживала Лятуринська вже в Празі, а потом на еміґрації в Ашаффенбурґу, чи в Міннеаполісі. Довідалися про це вже запізно, коли вона занедужала шлунком, перебула кілька операцій, згодом захворіла пістряком легенів і відмовилася лікуватись, навіть приймати знеболюючі ліки. Михалевич характеризує її як людину горду і шляхетну, яка ніколи не „виставляла на показ свої болі й терпіння. Страждала „залізним терпінням". Була незвичайно скромна й суверенна, тобто незалежна.

Лятуринська як людина й мистець не досліджена. Через її каліцтво й духову травму та ізольованість бракує про неї біографічних даних, немає також бібліографії її писань, яких тільки частина опублікована, інші, хоч готові до друку, не появилися, ще інші затратилися або збереглися в невідомих руках. Як навіть заховані в її архіві, то не впорядковані.

Цей брак біо-бібліографічних даних вважає проф. Юрій Шевельов, один із наших передових літературознавців, великою перешкодою дати повний образ Оксани Лятуринської як людини й мистця писаного слова. До того треба додати ще й непрослідженні інші галузі її мистецького зацікавлення, зокрема скульптуру, мистецтво емалі, лялькарство, писанкарство, а вони тісно пов'язані з основною цариною її творчости — поезією.

Найкращу спробу біографії й характеристики Лятуринської дав Ю. Шевельов у статті „Після 'Княжої емалі'" („Сучасність" за квітень-травень 1982 р.), що є зміненою версією його вступу до запроєктованого видання творів поетеси заходами Об'єднання Українок Канади за редакцією Богдана Гошовського. Але й Шевельов пише Михалевичеві, що „йому, тобто Михалевичеві, його стаття не сподобається". В розвідці своїй Шевельов радше накреслює шлях і шляхи, якими повинні піти досліди над Лятуринською людиною, мистцем і її творами. Він твердить, що перше треба проробити вступну підготовчу роботу, себто зібрати дані, а тоді щойно можна буде взятися за критичне, монографічне опрацювання, зформулювання кінцевих висновків і визначення Лятуринській місця в українській літературі.

У своїй вступній статті Шевельов покористувався споминами лікаря О. Л. Лятуринської д-ра Миколи Данилюка (волиняка), Галини Лащенко й Оксани Соловей, врешті передмовою Є. Маланюка до збірки „Княжа емаль". Базуючися на цих матеріялах і на вступному слові до „Бедрика" самої Лятуринської-Вишневецької, свою доповідь доповнюю ще деталями з листа мистця-маляра М. Михалевича до мене від 31-го січня ц. р.

З уваги на незвичайність життьових подій О. Лятуринської, зокрема з раннього дитинства й юности та на скомплікованість її психіки, ускладненої конфліктом із батьком, майбутній біограф і дослідник її творчости мусить бути озброєний ґрунтовним знанням із психоаналізи та прикликати в допомогу спеціялістів із ділянки скульптури, емалювання, лялькарства, писанкарства, мітології, фолклору, праісторії й історіософії. Прикладом на поєднаність цих різних царин мистецтва і знаннів хай буде факт, що збірка „Княжа емаль" поставала й узяла свою назву з того часу, коли О. Лятуринська займалася саме емалюванням.

Ще в Празі були видані збірки „Княжа емаль" і „Гусла", але через своєрідні умови, вони стали раритетами й показалася потреба їх перевидати. Сталося це в 1955 році у 25-ліття творчости поетеси. Об'єднання письменників „Слово" видало в Торонто тризбірку під спільною назвою „Княжа емаль", до якої ввійшли ще „Гусла" й „Веселка". Вступне слово написав Є. Маланюк, мистецьке оформлення виконав М. Михалевич. Ця збірка виразно позначена приналежністю Лятуринської до ґрона „празької школи".

(Продовження буде)

Продовжується акція проти зфабрикованих свідчень

Клівленд, Огайо (CAUSE). — Не зважаючи на сніговію, що несподівано спаралізувала рух на вулицях Клівленду, в неділю, 17-го квітня ц.р., при численній участі громадянства, відбулась у Свято-Володимирській залі доповідь колишнього політв'язня німецьких кацетів, д-ра Петра Мірчука, історика, правника і публіциста, який також є почесним членом Жидівського ідентифікаційного осередку і міжнародної організації „Чепел оф фор чепленс" („Каплиці чотирьох капелянів"). Доповідь відбулась заходом Комітету проти совєтських свідчень, у рамках громадського віча для дальшого протестування й ділових протизаходів проти легалізації совєтських свідчень і документів на форумі американських судів.

Відкриваючи програму віча, голова Комітету інж. Юрій Самійленко привітав присутніх і попросив настоятеля українського православного Свято-Володимирського собору о. протоієрея Степана Ганкевича провести молитву. Подякувавши українській православній громаді за всебічну підтримку праці Комітету й безкоштовне відступлення заль парафії для його сходин та імпрез, інж. Самійленко підкреслив важливість постійних заходів для остаточного припинення совєтських свідчень у ЗСА. Звітуючи коротко про працю Комітету, голова зазначив, що Комітет вступив уже в третій рік наполегливої діяльности, виконавши багато праці на різних відтинках. Періодичне влаштування громадських зібрань має на меті інформувати укрінську громаду про розвиток подій на цьому важливому відтинку, як також слухати доповіді авторитетних доповідачів з різних ділянок нашого життя. Останніми доповідачами були тут Святослав і Ніна Караванські, які подали низку дуже цінних свідчень про фабрикацію судових справ у СССР, що там є масовим і щоденним явищем, Комітет розгорнув працю по інших осередках і продовжує збірки підписів до урядових чинників ЗСА й до президента Роналда Реґена під петиціями й листами, в яких викривається шкідливість незгідного з Конституцією ЗСА вживання совєтської документації в американських судах. Також співпраця з іншими етнічними громадами дає багато позитивних вислідів. Недавно голова Американського Комітету Балтицьких народів повідомив наш Комітет, що з їхньої ініціятиви вислано до президента Реґена понад 3,000 листів. Акція листів і петицій буде продовжуватись до кінця 1983 року. Вкінці інж. Самійленко попросив до слова д-ра П. Мірчука. Прелеґент подав короткий історичний нарис буття українського народу, його постійну боротьбу за визволення, з окремим насвітленням цієї визвольної боротьби в XX столітті. Він подав низку прикладів, як наші вороги фальшують історичні факти, щоб визвольну боротьбу українського народу викривити й спотворити, причепивши їй латку „коляборації" з гітлерівською Німеччиною. Роблять вони це всупереч незаперечним історичним фактам і документальним доказам, що українці збройно виступили проти нацистської Німеччини і були її першими жертвами в німецьких „млинах смерти". Ворожі чинники, таким чином, мають на меті не тільки очорнити українців перед світом, але викликати у них, а особливо в української молоді, почуття вини і меншевартости в надії, що це допоможе їм спаралізувати дію української еміґрації, як допоміжного чинника у визвольній боротьбі українського народу на рідних землях. Тільки знання історичних фактів і їх правильна інтепретація допоможе нашій молоді відбивати атаки.

Доповідач цікаво наводив приклади зі свого перебування в німецьких кацетах, в яких українці були жорстоко переслідувані й масово ліквідовані. Д-р Мірчук інформував теж про українське й англомовне видання його останньої книжки, якою має на меті спростувати неправду й дати нашій молоді історичні арґументи, щоб вона могла ними користуватись. Черґові його праці, які готуються до друку — це документація про українців, які загинули на німецьких шибеницях за їхню оборону жидівського населення в Україні. У цих черґових виданнях українською й англійською мовами будуть висвітлені відважні й єдині в тодішній Европі офіційні виступи Митрополита Шептицького з осудженням екстремінаційної політики Гітлера щодо жидівського населення. Буде подана теж документація про сотні жидівських родин, які врятувались по церквах і манастирях України й серед українських родин і, вкінці, як на це реаґували жидівські чинники. Прелеґент висловився за українсько-жидівську співпрацею у поборюванні спільного ворога — червоної Москви, що несе смертельну загрозу обидвом націям. Цікаво підготована і відповідно виголошена доповідь викликала спонтанну довготривалу овацію публіки.

В дальшому ході віча колишній урядовець ІРО Джером Брентар подав найновіші інформації після повороту з Европи й закликав громаду до дальших енерґійних протизаходів проти каґебівських провокацій.

Про хід суду Івана Демянюка інформував Петро Венгрин, який був присутній в залі суду 11-го квітня ц.р. Він зазначив, що у минулому засоби масової інформації широко інформували про хід справи, а тепер відбувається суд майже за закритими дверима, так що на малу судову залю дуже важко дістались. Новий оборонець І. Демянюка адв. Марк О'Коннор (син колишнього комишинера іміґрації ЗСА д-ра Едварда О'Коннора), всупереч протестам прокуратури, домігся відложення справи, а суддя Анджеллілі заявив, щодо евентуальної депортації треба ще пройти „дев'ять миль паперу", що забере ще багато часу. При тому П. Венгрин зазначив, що новий адвокат і нові свідчення можуть мати великий вплив на дальший хід цієї справи. Підсумовуючи сказане, він апелював до д-ра Мірчука, щоб він вплинув на акції УККА в тому відношенні, та щоб об'єднаними силами зреалізувати задум клівлендського Комітету: довести до векликої демонстрації всіх етнічних груп у Вашінґтоні проти вживання совєтських свідчень в американських судах. Така демонстрація повинна вказати не тільки на конечність припинення леґалізації совєтських свідчень, але, рівночасно, вказати на велику силу питання поневолених Москвою народів, що для московської імперії становить більшу загрозу, ніж атомова бомба. Закликом, щоб творити фонд для поширювання англомовних видань д-ра П. Мірчука серед впливових американців закінчено інформативну частину.

В заключенні фінансовий діловод Комітету Василь Німилович подав короткий звіт із заввагою, що брак фондів не дає Комітетові змоги повністю розгорнути всі акції. Під цю пору дуже потрібні пожертви на Фонд оборони І. Демянюка.

Віче закінчилось молитвою, що її провів о. С. Ганкевич, а опісля у бічній залі при перекусці, що її підготовило українське православне Сестрицтво, відбулась товариська зустріч учасників цього вечора з д-ром Мірчуком.

У понеділок, 18-го квітня, д-р Мірчук відбув інтерв'ю із відомою журналісткою й коментаторкою на телевізійній станції ч. 5 Д. Фулдгайм, а згодом відбулось інтерв'ю для української радіопрограми, яке утривалено теж на „відеотейпі".

Дальша дія Комітету на найближчі тижні — це масова висилка листів до урядових чинників, які мусять щоденно виходити.

Листування і пожертви слід спрямовувати на адресу Громадського комітету в Клівленді: Комітет проти вживання совєтських свідчень в американських судах CAUSE P.O. Box 29058, Cleveland, Ohio 44129.

Н.Н.

Річні збори 371-го Відділу УНСоюзу в Нюарку

У суботу, 23-го квітня ц.р., відбулися річні Загальні збори у приміщенні УСВТ „Чорноморська Січ".

Збори відкрила голова Стефанія Стеців, яка привітала присутніх та попросила вшанувати пам'ять померлих у минулому році семи членів. Потім вона відчитала порядок нарад, який прийнято; перевела вибір президії, до якої увійшли мгр Михайло Кіндрачук, голова, а секретарем — Юліян Баранюк.

Відчитаний протокол з попередніх Річних зборів секретарем Ю.Баранюком прийнято без змін.

До звіту попрошено голову С.Стеців, секретаря Ю.Баранюка, а за неприсутнього касира Володимира Левицького, подав касовий звіт голова Контрольної комісії Антін Феденишин.

Зі звітів виходить, що Відділ займає перше місце на 20 відділів в нюаркській Окрузі щодо кількости членів. Відділ добре зорганізований, всі члени Управи і Контрольної комісії допомагають секретареві у приєднуванні нових членів. На протязі 12 років Відділ бере активну участь у влаштовуванні Союзового Дня в Бавнд Бруку, де члени своєю працею причинилися до такого успішного переведення їх, за що належиться їм щира подяка.

З Відділу були вибрані два делеґати на 30-ту Конвенцію УНСоюзу в Рочестері: секретар Ю.Баранюк і Стефанія Стеців, за яку в заступстві був перший заступник Володимир Шпирка.

Голова президії мгр М. Кіндрачук подивляв гармонійну працю Управи і Контрольної комісії як у Відділі, так і у Союзовому Дні. Між іншим він додав, що чотири союзовці з Управи Відділу належать до нюаркської Округи, а саме: Стефанія Стеців, Юліян Баранюк, Володимир Шпирка і Мирослав Дереш.

Дискусії не було, але були побажання і пляни для добра Союзу, в яких брали слово мгр М.Кіндрачук, Ольга Гнатик, Ірена Небелюк, Євгенія Шпирка, та Володимир Шпирка.

Голова Контрольної комісії Антін Фединишин сказав, що після провірення касової книжки, знайдено все в порядку, що члени Комісії — Мирослав Дереш і Володимир Балабан — підтвердили.

Після уділення абсолюторії уступаючій Управі вибрано нову управу в складі: Стефанія Стеців, голова; Володимир Шпирка, заступник голови; Юліян Баранюк, фінансовий секретар; Володимир Левицький, касир.

Збори винесли ухвалу, вислати 25 дол. на акцію 50-ліття виморення штучним голодом семи мільйонів наших людей в Україні в роках 1932-33.

Голова в імені Управи і Контрольної комісії подякувала за превибір, а мгрові Михайлові Кіндрачукові — за вміле переведення Річних зборів.

Під час перекуски (кави зі солодким) присутні ще довго дружньо розмовляли на союзові і громадські теми.

Ю. Б.

Громада в Гантері вшанувала Патріярха Йосифа.

Заходами місцевого Комітету Товариства „Свята Софія" в Гантері влаштовано відзначення 20-річчя на волі, 91-річчя з дня народження і 66-ліття священства Патріярха УКЦеркви Отця Йосифа, що відбулось в неділю, 1-го травня ц.р.

В церкві св. Івана Хрестителя о. митрат Володимир Білинський відправив Службу Божу в намірені Ювілята, сказавши відповідну проповідь, яку закінчив листом-апелем України в неволі до еміґрації, щоб спільними силами працювали над завершенням нашої Церкви Патріярхатом, бо тільки помісність-патріярхат збереже нашу Церкву на рідних землях і приверне волю для українського народу. Службу Божу закінчено многоліттям Патріярхові Йосифові.

По Службі Божій у ґражді відбулися святочні сходини, які відкрив Стефан Льорх, який, привітавши о. митрата В.Білинського та чисельно зібраних мірян, подав програму свята.

Молитву „Отче наш..." проспівали всі присутні. Діти школи українознавства Світляна і Микола Яковів гарно продеклямували вірш Б.Стефанишина „Привіт дітей Патріярхові", поклавши перед портретом Ювілята оберемок квітів. Глибокозмістовну святочну доповідь виголосив Андрій Бук, голова Комітету Товариства „Св. Софія". Доповідач насвітлив многогранні етапи життя і праці Блаженнішого Патріярха на полі церковно-релігійному, науково-богословському, суспільно-громадському та політично-дипломатичному: вченого, професора, ректора Богословської Академії, таємні єпископські свячення, арешти, чотирикратні засуди, 18-літнє заслання, чудесне визволення і приїзд в 1963 році до Риму; видвигнення на II Ватиканському Соборі справи Патріярхату для нашої Церкви, 20-літню наполегливу працю на волі, її успіхи, великі надбання в українському Римі.

Закінчив він свою доповідь посланням Блаженнішого зі Сибіру до своїх вірних в неволі і на засланні рік перед звільненням з каторги, та останнім посланням з нагоди 20-ліття його звільнення зі заслання. В тому посланні він прощає від серця всім, що мучили і в'язнили його, що замикали уста його і забороняли благословити дітей Божих. Як новітній Мойсей-пророк, що веде свій Божий люд до вершин, в далеку мандрівку з його духа печаттю закінчує він великими словами: „хай останутъ ці слова для нащадків, добро моєї Церкви і мого народу на славу Божу було моїм світлом і моєю ціллю — а суд історії хай скаже своє справедливе слово".

Соня Вовк з відчуттям продеклямувала „Блаженний Муж" Романа Завадовича. Привіт для Блаженнішого Отця Йосифа з „даром любови" (400 дол., які склали миряни), подяку і благословення від Патріярха прочитав Андрій Бук. Молитву до Патріярха Йосифа сказав учень Микола Яковів.

Сходини закінчено молитвою „Боже, вислухай благання..."

Мирянин

Відозва

(ДО АЛЮМНІВ, ПОЧЕСНИХ ДОКТОРІВ І СЕНАТОРІВ УВУ)

Український Вільний Університет — це, мабуть, єдина в світі незалежна високошкільна інституція, що не тільки глядить на понад 60-літню традицію, але також виказала, завдяки наполегливій та жертвенній праці своїх співробітників, цінні здобутки на полі наукової і педагогічної діяльности.

УВУ не тільки має признання у колах українців, але й втішається високим авторитетом у чужинців, і це знайшло свій вияв у постанові Баварського державного міністерства навчання й віровизнань від 16-го вересня 1950 року визнати за УВУ право надавати академічні ступені. Цей міністерський акт був потім підтверджений також Баварським парляментом.

Почесні докторати й гідності почесних сенаторів УВУ отримали видатні особи з українського й неукраїнського світу: духовні достойники, прем'єри й міністри держав вільного світу, а також відомі науковці.

З метою оформити й закріпити зв'язки між алюмнами та носіями почесних титулів УВУ, постановлено під час спільної наради алюмнів УВУ в Торонто й Управи Фундації УВУ ЗСА, щоб відбувся, з нагоди завершення святкування 60-річного ювілею УВУ, додатково влітку 1983 року Світовий з'їзд усіх алюмнів (докторів і магістрів), почесних докторів та почесних сенаторів УВУ, саме в другій половині липня 1983 року. У З'їзді братимуть участь теж і присутні в цьому часі в Мюнхені студенти УВУ.

В рамках З'їзду відбуватимуться наукові конференції, спільні наради, присвячені плануванню дальшої діяльности УВУ, відзначення 50-ліття штучного голоду в Україні та намічення програми святкувань з нагоди 1000-ліття хрищення Руси-України. Також будуть організовані прогулянки до Риму, Парижу й Відня.

За інформаціями просимо звертатися до Секретаріяту УВУ, Фундації УВУ в ЗСА та в Канаді.

Просимо теж подавати ваші думки та пропозиції відносно організації та переббігу цього першого Світового з'їзду алюмнів Українського Вільного Університету в Мюнхені.

З нагоди відзначення Світового з'їзду алюмнів УВУ буде виданий іменний покажчик усіх алюмнів від початку заснування УВУ у Відні, його діяльности в Празі та в Мюнхені.

Редакторам цього покажчика сенат УВУ на своєму засіданні 5-го березня ц.р., покликав д-ра Володимира Болюбаша.

Віримо, що, не дивлячись на всякого роду перешкоди, члени УВУ візьмуть численну участь у Світовому з'їзді.

До скорої зустрічі в Мюнхені!

Ректорат і Сенат УВУ

Адреси Фундацій:
Ukrainian Free University Foundation, Inc.
203 Second Avenue
New York, N.Y., 10003

Canadian Foundation for the Ukrainian Free University
456 Main St.
Winnipeg, Man., R3B 1B6

ПРОПАВ БЕЗ ВІСТИ...

У фейлетоні „Про пошану померлих" (О-КА) в „Свободі" ч. 90, з датою суботи, 14-го травня, „загубився" при переписуванні суттєвий параграф, який повинен був бути в другій колюмні після закінчення другого параграфу словами „паломників".

Він звучить так: „В тому році та Провідна неділя, що припадає на день 15-го травня має для нас особливе значення. В цей день будемо вш... увати молитвами сім мільйонів українських дітей, жінок і чоловіків, жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках. — Ред.

Індивідуальна...

(Продовження зі стор. 2)

були чотири картини під назвою „народні загадки". Інтересною були „писанкові перспективи", де на великій площі були представлені у різних варіяціях писанки із укладу та положення, у гарних кольорах.

З прикладного мистецтва Ака Перейма мала на виставці кераміку, це були глибокі, майстерно виконані, миски, з яких майже всі продані. Зовсім новою тематично, на виставці Аки Переймы була поезія. До речі тут також появляється візуальна символіка. Ака замість букв ставить стільки зірок, скільки є букв, поміж ними ставить розділові знаки. Це зовсім нова ділянка, яка має на меті викликати глибокі почування глядача. На виставці були поезії Б. Антонича, Івана Багряного, Тараса Шевченка, Ліни Костенко, Шекспіра й інші.

В загальному виставка Аки Переймы є відмінною і цікавою для глядача. Виставка заслуговує на окрему увагу, бо Ака Перейма своїми різноманітними творами збагачує скарбницю української культури. Ака Перейма належить до винятково оригінальних і талановитих мистців. Для неї життя — це безперебійне художнє дерзання і творчість.

Микола Галів

Тривожні...

(Продовження зі стор. 2)

юється. Використовуючи становище Заходу, Совєтський Союз наголошує поділ на країни багаті і бідні, малорозвинені. Нафта опинилася в руках урядів, ворожих вільному світові. Совєтський Союз підтримує, розповсюджує у світі нераціональну симпатію до соціялізму. Він провокує терористичну, партизанську війну проти демократії, з чим Захід не може успішно боротися. Сучасна технологія позбавила праці мільйони маленьких людей, які ще вчора були потрібні. Професійні союзи пригальмовують автоматизацію, але як довго? Продуктивність праці така велика, що мільйони людей, не працюючи, живуть на утриманні держави. В Голляндії допомогу з причини безробіття отримують п'ять років без перерви.

Релігійність зникає, моральні заборони не існують. Людину гіпнотизує масова квазикультура. Вона полонила зір, слух, інстинкти, емоції. Незвичайно багато вільного часу, нетрудові прибутки в результаті дають страшну соціяльну отруту. Суспільство під впливом такої отрути стає легко здобиччю для політичних шарлятанів. Незайнятість, безробіття і тим самим непотрібність мільйонів душ населення в розвинених економічно країнах — ознака кризи, яка може привести до вибуху. Людей, які розхитують західні демократичні суспільства характеризує невелика інтелектуальна та моральна відповідальність, яка межує з безвідповідальністю. Тут можна спитати: відповідальність „перед ким"? Атеїзм — не єдина відповідь. Відношення людини до Бога- питання глибоко особисте. Людина, яка не сумнівається, яка позбавлена атрибутів творчого духа — велика небезпека для суспільства. Такі люди маніпулятори, а не творці ідей. Якщо суспільство заганяється в тупик монізму — ідеологічного, політичного та економічного — небезпека справді велика.

Московський большевизм поставив собі завдання і його виконав — знищити всі громадянські свободи в тому і економічні і всю владу зосередити в руках держави. Російський лібералізм із-за довгого самодержавія був традиційно антидержавний та антиурядовий. Царя Олександра II, чи не найкращого з царів, вбивають дві години після підписання ним конституції. Парадокс полягає в тому, що з історичного досвіду не робиться висновків. Або часто люди оптимістично думають — у нас це вже буде інакше. Від Томаса Мора до сьогоднішніх лібералів — фактично псевдолібералів — всі ліворієнтовані ліберали заперечують свободу та змінюють її „соціяльною справедливістю", але тільки до того часу, поки не осягнуть влади.

Без огляду на непевне становище, президент Реґен пішов на деяке ризико і виступив на об'єднаному засіданні обох палат Парляменту і промовив до цілого народу із закликом підтримати його протикомуністичну політику в Центральній Америці.

Джемс Бейкер з Білого Дому висловив побоювання, що Президент своїм виступом викличе примари В'єтнаму. Але досі реакція була здебільшого позитивна. Врешті виступ Президента оцінюється як перемога консервативних ЗСА та голови делегації ЗСА в Об'єднаних Націях Джін Кіркпатрик.

Трагедія...

(Продовження зі стор. 2)

кі подорожуючі танцювали до звуків оркестри, інші вже спали і ніколи вже більше не пробудились.

Корабель глибоко врізався в кригу. Капітан наказав оркестрі дальше грати, подав корабельний алярм та СОС (міжнародний заклик на порятунок). Найближче „Титаніка" тоді знаходилася „Каліфорнія", заплутана в льодові криги.

Смит наказав спустити 16 рятункових човнів, першенство туди ввійти мали жінки і діти. І тут розвинулась ціла гама людських пристрастей — геройзму та намагання рятувати власне життя. Були випадки,що члени залоги вскакували в човни, що чоловіки, як, наприклад, один із власників діставсь „зайцем" на рятунковий човен.

Чоловіки, які вдягнули рятункові подушки, незвичні до скоку із такої висоти — переважно топились. Інші, які скакали і натрапили на плаваючі дошки чи інші предмети, поранені також тонули.

До рятункових човнів чіплялись ті, які зіскочили з корабля. Деяких втягали досередини, інших відпихали, щоб не затопити човна. Згідно статистики, 1,523 особи втопились — через один фальшивий крок — амбітне рішення капітана Смита, який згідно традиції, потонув враз із кораблем. Кораблем стрясла експльозія, він переламався та штовхнений навалою хвиль, потонув. „Каліфорнія", що якось вивільнилась із обіймів криг, приплила вже після трагедії.

Слідство. Висновки комісій

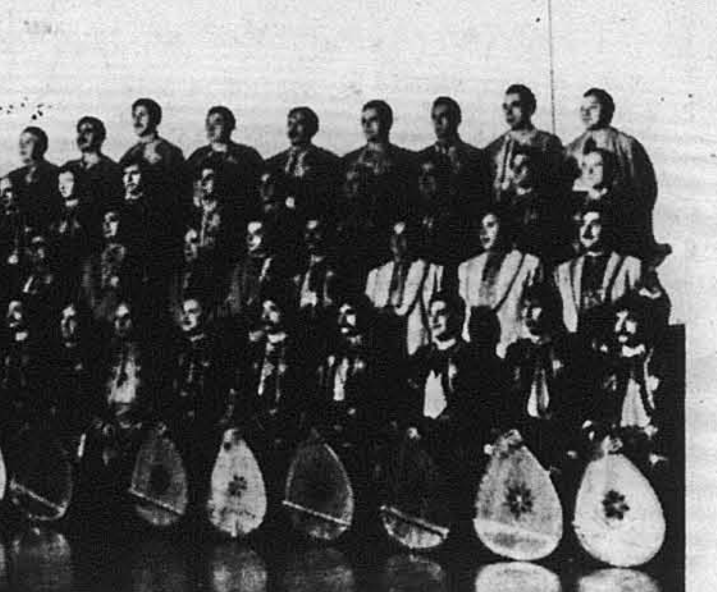
Після затоплення „Титаніка", створено дві незалежні від себе комісії, які після перевірки всіх даних та обставин, дійшли до різних висновків; деяких спільних, інших, окремих. Одна комісія була створена у Лондоні, з рамени британського міністерства мореплавства, а друга, з рамени Асоціяції судноплавства в ЗСА.

Ключовим питанням обидвох комісій була проблематична кількість рятівничих човнів. Первісний плян предбачував 48 човнів, опісля власники зменшили їхню кількість до 36-ти, але згодом це скромне число зредукували до половини, тобто до 16-ти рятівничих човнів. І це саме було основним закидом комісії ЗСА.Речники ЗСА не тільки висували оскарження, але й в якісь мірі оправдували причини, які довели до цієї несамовитої трагедії, та всі були проблеми ігрищ осягнення, що стільки осіб згинуло на тому британському човні.

В наслідок цих усіх нарад, британська комісія видала строге розпорядження в справі кількости рятункових човнів, так, що, наприклад, корабель „Олімпія" відплив уже з 64 човнами. В одному обидві комісії були однозгідні — в засуді помилкового рішення амбітного капітана Смита, яке спричинилось до катастрофи корабля „Титаніка", забравши із собою у хвилі моря 1,523 людські істоти.

У глиб віків

(ПЕРШІ КОНЦЕРТИ)

Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка

Щоб відзначити 65-ліття свого існування, Капеля Бандуристів ім. Т.Шевченка на крилах пісні відлетіла в чергову творчу подорож. 14 міст, де мають відбутися концерти, розкинуті по Америці і Канаді—це тисячі мандрівних багатоклопітних миль.

Скажемо напочатку, що кобзарська родина цілком омолоджена (і бандури теж) і тривалі переїзди для них не складають великої проблеми. Можливо тому, що глибоко усвідомили слова історика, що „Українська пісня—найбільш барвиста і гнучка з усіх гілок народної творчости. Мінорна за змістом, сумна навіть у веселому пориві, українська пісня ставиться усіма знавцями на перше місце у музиці всіх народів. Українські легенди, що через століття передавалися гомерами України— кобзарями, сяють своїми фарбами, почуттями, лицарством в коханні і ворожнечі, розмахом козацької відваги і філософською вдумливістю".

Хіба ж можна не любити рідну пісню і стоголосу бандуру, яка зазнала на своєму віку, як і народ, багато кривд і переслідувань?

Перший концерт відбувся в українському Гемилтоні 23-го квітня. Здивував він капелян тим, що до першого дзвінка всі слухачі сиділи на своїх місцях. Це не випадок, ні. Це повага і шана до мистців, що привезли духову поживу для спрагливих.

Джмелиними тонами перегукнулись струни і нестримним потоком голосових засобів завихрилось: „Грай кобзарю, лий, шинкарко, нова встане воля". Десь із глибини віків появилась радість і невдача, любов до рідного краю і ненависть до ворогів. Пісня скінчилась хуртовиною оплесків, як щире вітання бажаних гостей. А молоді бандуристи стоять зачаровані з усмішкою на устах. Адже вони заміняли корифеїв і несуть далі у віки багатство свого народу.

Бадьорий настрій слухача маліє, його витискає божественно-молитовний спів „Блажен муж, що не ходить на раду безбожників, алилуя!..." Цей твір (обр. А. Гнатишина) прозвучав з такою урочистістю, що з'єднав в одне ціле слухачів з виконавцями.

Особливого звучання й сприймання набула композиція С.Людкевича „Чорна рілля ізорана", присвячена 50-річчю штучного голоду в Україні. Сила цієї композиції в тому, що мелодія, слова і виконання створили переконливу картину трагедії України, яку слухачі вічно пам'ятатимуть, як дії людовбивчої ворожої Москви.

„Моя пісня" М.Леонтовича трохи розрадила напругу. Соліст П.Писаренко сольов'їним тенором зачарував і пригольрив слухачів, тих, хто кохає, і тих, хто кохав. Естрадна пісня освіжила програму і розвеселила слухача.

Піснями „Встала хмара з-за лиману" та „Гей, зліталися орли" закінчився перший відділ.

Історичною піснею „Ой, ішли наші славні запорожці" розпочато другий відділ. Я не маю на меті коментувати цілої програми хоч би тому, що передати пісню словами неможливо; пісню треба почути, а виконавця побачити. Бож ліричний пісня тенора Ю.Оришкевича „Зеленая та ліщинонька" нагадає вам парубоцтво і дівоцтво, омолодить на декілька років. А вже коли послухаєте кобзарську сатиру „Сільський адвокат" у виконанні В.Шевеля, то, напевно, сміятиметесь ще й на другий день. А загалом усі солісти, а зокрема Я.Цісарук, бездоганно орудують голосовими засобами.

Обидва концерти (в Гемилтоні і Китченер) пройшли на високому кобзарському рівні. Закінчувались вони відомою піснею про Тютюнника (солісти П.Касараба, Ю.Оришкевич), що викликала рукотворну бурхливу овацію.

Із залі дуже гарно виглядає кобзарська родина в козацьких жупанах та з бандурами. Але не кожен знає,скільки цьому концертові подаровано годин праці. А зокрема скільки годин праці присвятив хорові керівник капелі маестро Г.Китастий. В його особі сплетено кілька талантів: керівник, диригент, композитор, вчитель. Важко розділити Китастого-диригента від Китастого-пісневтворця. Кожна його пісня має своє властиве обличчя. Її не сплутаєш з творами інших композиторів. Його диригування має свій кобзарський почерк, а легка рука вправно бігає по нотній писемності.

Відомо, що в кожної пісні є три автора: композитор, поет і виконавець. На долю останнього припадає найбільша частка успіху пісні. Це цілком залежить від рук диригента. В даному разі, від руки Китастого.

Обидві громади (Гемилтон — 23-го квітня, а Китченер — 24-го квітня щиро і доброзичливо гостили капелян, обмінювались вітаннями та побажаннями в плодотворній праці. На цьому можна було б поставити крапку. Але...

Але слова просять слухачі: „Журився я, що капеля... коли ж побачив на сцені молодих козаків, від серця відлягло..." Чи може бути вища оцінка? Це значить, що ми щасливі, що маємо таку капелю, яка пустила паростки у глиб віків на многії літа.

Мене цікавить: скільки років нашій бандурі?

Невідомо, але досліди стверджують, що кобзарські братства почали виникати в умовах феодального ладу наприкінці XVII століття. Архіви стверджують, що вже у XVIII столітті при царських дворах утримували штат кобзарів. Цариця Єлизавета Петрівна мала двох кобзарів Григорія Любистка і Неживача та одну кобзарку. Це значить, що в той час кобзарське мистецтво було на високому рівні. Це вже пізніше кобзарів почали переслідувати і нищити.

—А що із Київською капелею?

Животіє на московській прив'язі: струни порваніли, пальці залубілі. І все.

Ол. Зозуля

Звернення...

(Продовження зі стор. 1)

випускати з уваги друге.

Маючи це на увазі, Президія і Секретаріят СКВУ провадять довгі роки акція за деколонізацію СССР і рівночасно з тим турбуються долею збереження української родини і проголошують Декаду Української Родини. Розкриваючи перед світом колоніяльне поневолення України, СКВУ не забуває про основу нашого існування — нашого бути чи не бути як української спільноти у вільному світі — українську родину.

При кінці минулого року, коли т.зв. СССР відмічував своє злочинне 60-річчя, Президія Секретаріяту СКВУ видала і вислала до ОН та урядів вільного світу Меморандум, в якому розкриває правду про „Союз", що не стався добровільно, а був створений за допомогою російських багнетів 60 років тому й цими багнетами держиться до сьогодні.

Цього року СКВУ та його члени доводять до сумління світу найбільший злочин комуністичної Москви, заподіяний українському народові 50 років тому — голодову облогу України в 1932-1933 роках, що коштувала Україні понад 7 мільйонів людей — чоловіків, жінок та дітей. Побіч різних публікацій, присвячених згаданій трагічній події, що їх видають інші установи, СКВУ видав англійською мовою брошуру про голокост України, в якій вказує на те, як Москва нечуванним в історії людства пляново організованим голодом намагалася назавжди зламати волю українського народу змагатися за своє незалежне буття. Щоб довести до відома найбільшого числа людей злочин пляннованого чужою Москвою голоду в Україні в роках 1932-1933, СКВУ теж видав і поширює відповідну афішу.

Перед СКВУ стоїть ще багато завдань: Четвертий Конгрес СКВУ цього року, плянований Конгрес української мови, готування до відзначування 1000-ліття Хрищення України, чергові деколонізаційні конференції та інші починання у майбутньому. Всі починни СКВУ та їх здійснювання вимагали в минулому, вимагають тепер і вимагатимуть у майбутньому багато праці людей доброї волі та великих матеріяльних засобів. Ми віримо, що людей до праці й матеріяльні засоби для дії СКВУ дадуть вільні українці у вільному світі, як це вони робили дотепер.

За усталеним звичаєм теж і цього 1983 року у місяці травні — місяці СКВУ — ми звертаємося до всіх українців у вільному світі й всіх людей українського роду з проханням-закликом: жертвуйте щедро на потреби СКВУ!

Помагаймо собі самі, бо нам ніхто не допоможе, коли ми собі самі не допоможемо.

Президія Секретаріяту СКВУ

КОЛИШНІЙ МІНІСТЕР оборони в ізраїльському уряді Аріель Шарон потаємно відвідав бюро нюйоркського посадника Едварда Кача, але ані він сам, ані пресове бюро посадника не пояснило з якою місією Шарон прибув до З'єднаних Стейтів Америки. Навпаки, речники Е. Кача „запізнились" з повідомленням до преси про зустріч посадника з Шароном, так, що кореспонденти довідались про розмови значно пізніше. Після розмови присутні в ратуші журналісти мали нагоду коротко зустрінутись і розмовляти з А. Шароном, який оправдувався, що він не знав про заплановані мордами палестинських втікачів християнською міліцією. Е. Кач натомість заявив, що він „любить і шанує Еріка Шарона", який має певні заслуги перед ізраїльським народом, бо він допоміг „знищити царство терористів".

Мґр Р. Дяків...

(Продовження зі стор. 1)

формував про секретарську працю. За фінансову господарку Округи говорила К. Лукач і за її словами касове сальдо Округи на день нарад виносить понад 360 доларів. Після звітів були різні запити до членів Управи, на які відповідала голова.

Як вже було сказано, Річні наради Округи були сполучені з висвітленням союзового фільму „За стерном долі". Фільм висвітлив головний організатор Степан Гавриш, а відтак інформував союзовців й гостей про загальні союзові справи, при чому багато часу присвятив самому фільмові. Він говорив про працю УНСоюзу в ділянках організаційній, фінансовій та видавничій. При тому інформував про Українську Будівлю та Союзівку. Тому, що на залі було багато гостей, які перший раз мали нагоду зустріти представника Екзекутивного Комітету, ту нагоду використано для інформацій про кляси забезпечення УНСоюзу та користі з членства в Союзі. Після доповіді головного організатора присутні ставили ряд запитів про діяльність Союзу.

Перед закриттям нарад мґр Р. Дяків згадав про роковини союзових видань і при тому інформував, що Управа вирішила як Окружний Комітет вшанує 90-річчя „Свободи", 50-річчя „Українського Тижневика" і 30-річчя дитячого журналу „Веселка". Відтак він запросив всіх до перекуски, яку приготовила Управа 169-го Відділу, а головно членкині Стефурин і Блищак.

НЕ РЕДАКЦІЯ, А РЕАКЦІЯ

У статті Івана Я. Хамуляка п.з. „Ще раз Церква" („Свобода", ч. 90, субота, 14-го травня ц.р.) треба читати: „Реакція наших братських союзів, професійних, молодечих, жіночих організацій дають причини для оптимізму". — Ред.